

15. *Doktor K., Konecki K., Warzywoda-Kruszyńska K., [red.], Praca, gospodarka, społeczeństwo. Studia i szkice socjologiczne dedykowane Profesor Jolancie Kulpińskiej, Wyd. UŁ, Łódź 2003.*
16. *Król H., Ludwiczynska A., Zarządzanie zasobami ludzkimi: tworzenie kapitału ludzkiego organizacji, Wyd. Nauk PWN, Warszawa 2010.*
17. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Innovation_statistics/Innovation_statistics_YB2017_.xlsx
18. https://www.nbp.pl/aktualnosci/wiadomosci_2016/20160530_Raport_innowacyjnosc.pdf
19. <https://www.bankmillennium.pl/o-banku>
20. www.paih.gov.pl/files/?id_plik=19611 :4.1.12 Sektor badawczo-rozwojowy w Polsce. Sector profile
21. https://www.uprp.pl/uprp/_gAllery/87/18/87187/raport_roczny_2016.pdf
22. <http://natemat.pl/100285,Polska-w-europejskim-ogonie-patentow-Jestesmy-na-szarym-koncu-kontynentu>
23. https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5515/3/9/1/rocznik_demograficzny_2015.pdf

ДАНІ ПРО АВТОРА

Міczyńska – Kowalska M. доктор наук, професор,
Університет природничих наук, м. Люблін, Польща.
Maria.Miczynska@up.lublin.pl
20-950 м. Люблін, вул. Академічна, 13

DATA ABOUT THE AUTHOR

Prof. Maria Miczyńska-Kowalska
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
20-950 LUBLIN, ul. Akademicka 13

УДК 658.589:33.05-044.372]:005.332.4

DOI: 10.5281/zenodo.1220603

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗА УМОВ КРИЗИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

**Романишин В.О.,
Свідерська І.М.**

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів формування інноваційної діяльності підприємств за умов кризи національної економіки.

Метою статті є обґрунтування особливостей формування інноваційної діяльності підприємств за умов кризи національної економіки та її впливу на конкурентоспроможність вітчизняних підприємств.

Дослідження ґрунтується на застосуванні діалектичного методу пізнання для вивчення закономірностей розвитку концепцій інноваційної діяльності підприємства (абстрактно-логічний метод, метод типології та класифікацій, метод аналогій). Крім цього, використано такі методи дослідження: теоретичного узагальнення і порівняння; системний аналіз; синтез; інформаційне моделювання; конкретизація; спостереження.

У статті визначена сутність інноваційної діяльності підприємства. Зазначено, що інноваційна діяльність – це процес, який починається з ідеї, що трансформується у об'єкти права інтелектуальної власності та завершується їх впровадженням у власне виробництво та/або комерційною реалізацією, при необхідності з післяпродажним супроводом. Побудовано алгоритм організації процесу прийняття та реалізації інноваційних рішень на підприємстві, що сприятиме підвищенню їх конкурентоспроможності. Обґрунтовано, що інноваційна діяльність може включати як всі етапи інноваційного процесу, так і бути його частиною, кожна з якої може завершуватися комерціалізацією її результату, на який поширюється право інтелектуальної власності, необхідність та доцільність комерціалізації якого визначається в залежності від можливостей підприємства та вимог ринку. Доведено, що економічна криза може бути як джерелом загроз, так і джерелом нових можливостей у розвитку економіки України. Криза також дозволяє використовувати шанс на проведення ефективної глобальної політики, щоб поліпшити стабільність фінансової системи і стимулювати економічне зростання. З метою активізації інноваційної діяльності в сфері вітчизняного підприємництва обґрунтована необхідність вироблення нової інноваційної політики, яка є сукупністю принципів і заходів, що забезпечують створення сприятливого інноваційного клімату в Україні, необхідного для успішного інвестування в українську економіку в умовах кризи. Реалізація такої політики також сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, криза, національна економіка, інноваційний потенціал підприємств, інноваційний розвиток підприємства, система управління інноваційним розвитком підприємства, конкурентоспроможність підприємств.

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ КРИЗИСА И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Романишин В.О.,
Свидерская И.Н.

Предметом исследования является совокупность теоретических, методических и практических аспектов формирования инновационной деятельности предприятий в условиях кризиса национальной экономики.

Целью статьи является обоснование особенностей формирования инновационной деятельности предприятий в условиях кризиса национальной экономики и ее влияния на конкурентоспособность отечественных предприятий.

Исследование основывается на применении диалектического метода познания для изучения закономерностей развития концепций инновационной деятельности предприятия (абстрактно-логический метод, метод типологии и классификации, метод аналогий). Кроме этого, использованы следующие методы исследования: теоретического обобщения и сравнения; системный анализ; синтез; информационное моделирование; конкретизация; наблюдения.

В статье определена сущность инновационной деятельности предприятия. Отмечено, что инновационная деятельность - это процесс, который начинается с идеи, трансформируется в объекты права интеллектуальной собственности и завершается их внедрением в собственное производство и/или коммерческой реализацией, при необходимости с послепродажным сопровождением. Предложен алгоритм организации процесса принятия и реализации инновационных решений на предприятиях, способствующий повышению их конкурентоспособности. Обосновано, что инновационная деятельность может включать как все этапы инновационного процесса, так и быть его частью, каждая из которых может завершаться коммерциализацией ее результата, на который распространяется право интеллектуальной собственности, необходимость и целесообразность коммерциализации которого определяется в зависимости от возможностей предприятия и требований рынка. Доказано, что экономический кризис может выступать как источником угроз, так и источником новых возможностей в развитии экономики Украины. Кризис также позволяет использовать шанс на проведение эффективной глобальной политики, для улучшения стабильности финансовой системы и стимулировать экономический рост. С целью активизации инновационной деятельности в сфере отечественного предпринимательства обоснована необходимость выработки новой инновационной политики, которая является совокупностью принципов и мероприятий, обеспечивающих создание благоприятного инновационного климата в Украине, необходимого для успешного инвестирования в украинскую экономику в условиях кризиса. Реализация такой политики также будет способствовать повышению конкурентоспособности отечественных предприятий.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, кризис, национальная экономика, инновационный потенциал предприятий, инновационное развитие предприятия, система управления инновационным развитием предприятия, конкурентоспособность предприятий.

INNOVATIVE ACTIVITY IN THE CONDITIONS OF CRISIS AND ITS IMPACT ON THE COMPETITIVENESS OF DOMESTIC ENTERPRISES

Romanyshyn V.O.,
Sviderska I.M.

The subject of research is a set of theoretical, methodological and practical formation aspects of the enterprises innovative activity in the conditions of crisis of the national economy.

The purpose of the article is to justify the formation features of enterprises innovative activity in the conditions of crisis of the national economy and its impact on the competitiveness of domestic enterprises.

Research methods. The research is based on the application of the dialectical cognition method to study the patterns development of concepts of enterprise's innovative activity (abstract-logical method, method of typology and classifications, the method of analogies). In addition, the following research methods were used: theoretical generalization and comparison; system analysis; synthesis; information modeling; specification; supervision.

The article examines the essence of innovative activity of the enterprise. The author noted that innovation activity is a process that begins with an idea, which is transformed into intellectual property rights and completed by implementation this idea in its own production and/or commercialization with after-sales support, if it's necessary. The algorithm of acceptance process organization and innovative solutions implementation at the enterprise, which will promote increase of their competitiveness, is constructed. It is substantiated that innovative activity can include as well as all stages of the innovation process and be part of it, each part can be finalized by commercialization of its result over which intellectual property rights extends, the necessity and expediency of commercialization is determined depending on the capabilities of the enterprise and market requirements. It is confirmed that the economic crisis can be both a source of threats and a source of new opportunities in the Ukraine's economy development. The crisis also allows to take the chance of conducting an effective global policy to improve the stability of the financial system and stimulate economic growth. In order to intensify innovative

activity in the scope of domestic entrepreneurship, it is substantiated the necessity of developing a new innovation policy, which is a set of principles and measures that ensure the creation of a favorable innovation climate in Ukraine which is necessary for successful investment in the Ukrainian economy in a crisis. The implementation of such policy will also advance the increase of domestic enterprises competitiveness.

Keywords: *innovation, innovative activity, crisis, national economy, innovative potential of enterprises, innovative development of the enterprise, the system of enterprise's innovative development management, the competitiveness of enterprises.*

Актуальність дослідження. Проблеми інноваційної діяльності стають в останні роки все більш актуальними. Адже саме інновації ведуть до оновлення ринку, поліпшення якості та розширення асортименту товарів і послуг, створення нових методів виробництва, збуту продукції, підвищення ефективності управління. Основними суб'єктами інноваційного процесу виступають первинні ланки економічної системи – підприємства, які всією логікою функціонування ринкового механізму висуваються в центр тих необхідних змін, які пов'язані з зацікавленістю суспільства в високоефективних нововведеннях. Зокрема, здійснення вітчизняними підприємствами інноваційної діяльності обумовлено об'єктивною необхідністю і закономірностями ринкових відносин господарювання, пов'язаних з орієнтацією підприємства на попит і зростаючими потребами ринку, загостренням конкуренції, ускладненням господарських зв'язків, розвитком науки і техніки. У цьому зв'язку теоретичні дослідження в галузі інноваційної діяльності підприємств в останні роки активізувалися, проте ще багато питань чекають свого рішення. Тому дослідження інноваційної діяльності підприємств за умов кризи національної економіки є актуальним.

Ступінь дослідження даної проблеми вченими. Вагомий внесок у дослідження інноваційної діяльності підприємств за умов кризи національної економіки та її вплив на конкурентоспроможність вітчизняних підприємств зробили такі науковці як: Л.М. Борщ, М.П. Тимощук, П.В. Тимощук, Ю.В. Шевченко, Л.М. Шульгіна, Шумпетер Й. та багато інших. Вивчення праць вказаних науковців дозволяє ґрунтовно підійти до дослідження сучасних тенденцій формування інноваційної діяльності підприємств за умов кризи національної економіки.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів формування інноваційної діяльності підприємств за умов кризи національної економіки.

Метою статті є обґрунтування особливостей формування інноваційної діяльності підприємств за умов кризи національної економіки та її впливу на підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Реалізація мети дослідження обумовила постановку та вирішення таких завдань:

- визначити сутність поняття «інноваційна діяльність підприємства»;
- обґрунтувати передумови та принципи інноваційної діяльності підприємства;
- визначити напрями удосконалення механізму формування та розвитку інноваційної діяльності підприємств за умов перманентної кризи національної економіки;
- обґрунтувати основні напрями впливу інноваційної діяльності на підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Методи дослідження. Для вирішення зазначених завдань в роботі застосовано загальні наукові методи дослідження. Дослідження ґрунтується на застосуванні діалектичного методу пізнання для вивчення закономірностей розвитку концепцій інноваційної діяльності підприємства (абстрактно-логічний метод, метод типології та класифікацій, метод аналогій). Крім цього, використано такі методи дослідження: теоретичного узагальнення і порівняння; системний аналіз; синтез; інформаційне моделювання; конкретизація; спостереження.

Постановка проблеми. Питання формування та розвитку інноваційної діяльності підприємств за умов кризи національної економіки ще не отримало системного та комплексного дослідження. Попри значний науковий доробок, поглибленого і комплексного дослідження потребують механізми формування та розвитку інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах у процесі інтеграції до єдиного європейського та світового простору в складних умовах перманентної кризи національної економіки.

Результати дослідження. Основою сучасного соціально-економічного розвитку країни, що є передумовою для зростання і переходу суспільства в інформаційну епоху, та її конкурентоспроможності на міжнародних ринках є інноваційна діяльність. Конкурентну перевагу отримують ті країни, умови діяльності в яких дозволяють максимально використовувати новітні технології. Надзвичайну важливість для економіки становлять питання, які стосуються дослідження і прогнозування подальших перспектив інноваційної діяльності у ключових сферах національної економіки. Тому, необхідно звернути увагу на комплексний характер можливостей подальших наукових розробок і досліджень, перспективу їх реалізації і ймовірний ефект їх дії на практиці. Слід зробити наголос на потенціалі країни, особливо важливо узагальнити потенціали всіх можливих напрямків інноваційної діяльності, описати теоретичні основи і ключові прикладні аспекти інноваційного потенціалу.

Поняття «інновація» походить від англійського слова «innovation» (нововведення). У наукових дослідженнях появи поняття «інновація» передували роботи Й. Шумпетера [16]. У своїй праці «Теорія економічного розвитку» вчений виділив поняття «нова комбінація». При цьому, ні в теорії, ні в практиці не вироблено єдиного, загальноприйнятого поняття інновацій. У науковій і фаховій літературі, присвяченій вивченню цих питань, простежуються різні погляди на сутність і зміст інноваційної діяльності (рис. 1).

Виходячи з вищевикладеного, інноваційну діяльність доцільно розглядати, як створення і реалізацію чогось нового і досі не звіданого. У той же час необхідний поштовх для використання їх ефекту для

економічного розвитку. Згідно з концепцією Й. Шумпетера [16], рушійні сили економічного розвитку засновані на ідеях «творчого руйнування», довгих хвилях економічної активності та еволюційної теорії. Як зазначає І.Єгоров послідовники вченого, серед яких К. Фрімен і Б. Лундвалл стверджують про наявність взаємозв'язку інновацій та соціально-економічного розвитку, і відповідно, їх впливу на розвиток економіки і формування суспільства [8, с.3]. У такому випадку, варто об'єднати можливості, кошти, запаси, які можуть бути приведені в дію з ідеями і винаходами. В рамках цієї комбінації і виникне інноваційна діяльність, яка послужить поштовхом до майбутнього розвитку.

Рисунок 1. Порівняння дефініцій поняття «інноваційна діяльність підприємства»

Попит на інновації виникає внаслідок змін, що відбуваються у середовищі господарювання. Ринкова динаміка, особливо кризові тенденції у світовій та вітчизняній економіках, починаючи з 2008 року, вимагають від підприємств здійснення заходів, спрямованих на вдосконалення своєї продукції/послуг. Впровадження інновацій має носити випереджувальний, профілактичний характер.

Ринкова динаміка, постійна загроза настання криз в економіці, вимагає від підприємств щоденної кропіткої роботи, спрямованої на вдосконалення своєї діяльності. Разом із тим інноваційну діяльність потрібно направляти на раціоналізацію існуючого виробничого процесу, підвищення ефективності і якості всіх аспектів господарської діяльності [13, с.69].

Отже, інноваційна діяльність – це процес, який починається з ідеї, що трансформується у об'єкти права інтелектуальної власності та завершується їх впровадженням у власне виробництво та/або комерційною реалізацією, за необхідності з післяпродажним супроводом.

Під принципами інноваційної діяльності підприємства будемо розуміти ключові правила діяльності, що забезпечать нарощування та реалізацію інноваційних можливостей організації, використовуючи її внутрішні резерви та зовнішні можливості.

За І. П. Сидорчук, підприємство, що стало на інноваційний шлях розвитку, повинно функціонувати згідно з такими принципами:

- адаптивності – прагнення до підтримання певного балансу зовнішніх і внутрішніх можливостей розвитку (внутрішніх спонукальних мотивів діяльності підприємства, і зовнішніх, що генеруються ринковим середовищем);
- динамічності – динамічне приведення у відповідність цілей і спонукальних мотивів (стимулів) діяльності підприємства (у тому числі його власників, менеджерів, фахівців, працівників);
- самоорганізації – самостійне забезпечення підтримки умов функціонування, тобто самопідтримка обміну ресурсами (інформаційними, матеріальними, фінансовими) між елементами виробничо-збутової системи підприємства, а також між підприємством і зовнішнім середовищем;

- саморегуляції – коригування системи управління інноваційно орієнтованою виробничо-збутовою діяльністю підприємства відповідно до змін умов функціонування;
- саморозвитку – самостійне забезпечення умов тривалого виживання і розвитку підприємства на основі розроблення, створення і просування інновацій на ринок (відповідно до його місії і прийнятої мотивації діяльності) [10, с.98].

На цих принципах повинна функціонувати і система управління інноваційним розвитком суб'єктів господарської діяльності [11, с.70]. З огляду на те, що інноваційна діяльність на базі принципів економіки знань передбачає функціонування підприємства враховуючи поєднання принципів інноваційної діяльності та економіки знань, розглянуті правила діяльності організації повинні бути доповнені такими, що висуває перед ними національна економіка за умов економічної кризи.

Використання системного, комплексного та ієрархічного підходів разом із положенням теорії інноваційної фірми дозволяє розглянути управління інноваційним розвитком як комплексну систему заходів, спрямовану на єдину цілісну систему у нерозривному ієрархічному зв'язку усіх її елементів. Врахування специфіки цих підходів дозволить забезпечити злагоджену роботу усіх функціональних підрозділів підприємства та отримання підприємством конкурентних переваг шляхом виявлення та практичного використання резервів підвищення інноваційної діяльності. Дотримання специфічних принципів управління інноваційним розвитком забезпечує повноту задоволення споживчого попиту та зниження рівня ризику, пов'язаного із впровадженням інновацій.

Загальні функції системи управління інноваційною діяльністю підприємства включають розробку інноваційної стратегії та створення нових організаційних структур управління, проведення аналізу та планування інноваційної діяльності з урахуванням стратегічних і поточних планів підприємства, реалізацію ефективного контролю над виконанням прийнятих рішень. При цьому кожна конкретна функція є комплексною за змістом і містить у собі всі загальні функції управління [14, с.70].

Сучасна система управління інноваційною діяльністю підприємств, її функціонування вимагають моделювання бізнес-процесів на основі досвіду практичної роботи з управління інноваційною діяльністю, його наукового узагальнення, переходу від методу «проб і помилок» до сучасної методології аналізу і проектування процедур управління інноваційною діяльністю. Процес прийняття та реалізації інноваційного рішення на підприємстві передбачає проходження певних етапів, набір і послідовність яких є об'єктом дослідження вітчизняних і зарубіжних учених. Так, Шульгіна Л. М. пропонує алгоритм організації процесу прийняття та реалізації інноваційних рішень на підприємстві, який передбачає такі етапи [15, с.101]:

1. Збір інформації, пошук найбільш перспективних інноваційних ідей.
2. Формулювання, первинна оцінка і відбір інноваційних проектів.
3. Аналіз і прийняття остаточного рішення з проекту.
4. Здійснення проекту.
5. Моніторинг проекту та післяінноваційний контроль

Глибинні трансформації усіх елементів суспільства, що спостерігаються протягом останніх десятиліть практично в усіх країнах світу, спричинені зміщенням орієнтирів розвитку та викликами зовнішнього середовища, в якому визначальним фактором конкуренції та соціально-економічного зростання наразі виступає знаннєвий чинник, його ефективне використання у ланцюгу «продукування-трансфер-комерціалізація знань».

Ґрунтуючись на дослідженнях вчених та фахівців-практиків, варто відзначити, що інноваційна діяльність може включати як всі етапи інноваційного процесу, так і бути його частиною, кожна з якої може завершуватися комерціалізацією її результату, на який поширюється право інтелектуальної власності, необхідність та доцільність комерціалізації якого визначається в залежності від можливостей підприємства та вимог ринку.

Для отримання більшої віддачі від інноваційної діяльності підприємства необхідно враховувати класифікацію нововведень. Необхідність класифікації, тобто поділу всієї сукупності нововведень за тими чи іншими критеріями на відповідні групи, пояснюється тим, що вибір об'єкта інновації є дуже важливою процедурою, оскільки вона зумовлює всю подальшу інноваційну діяльність підприємства, результатом якої стануть підвищення ефективності виробництва, розширення номенклатури наукомісткої продукції і зростання її обсягів, що, загалом, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

Зокрема, М. П. Тимошук виділяє чотири великі групи інновацій:

- найбільші (базисні) інновації – реалізують найбільші винаходи і стають основою революційних переворотів у техніці, формування нових її напрямів, створення нових галузей. Такі інновації вимагають тривалого часу і великих витрат для свого освоєння, але при цьому забезпечують значний за рівнем і масштабом економічний ефект, проте відбуваються вони не щороку;
- великі інновації (на базі аналогічного рангу винаходів) - формують нові покоління техніки в рамках даного напрямку. Вони реалізуються у коротші терміни і вимагають менших витрат, ніж найбільші (базисні) інновації, але стрибок в технічному рівні та ефективності порівняно менший;
- середні інновації реалізують такого ж рівня винаходи і служать базою для створення нових моделей і модифікацій даного покоління техніки, які вигідно заміщують застарілі моделі ефективнішими або розширюють сферу застосування цього покоління моделей;
- дрібні інновації – покращують окремі виробничі або споживчі параметри моделей, які випускаються, на основі використання дрібних винаходів, що сприяє або ефективнішому виробництву цих моделей, або підвищенню ефективності їх використання [12, с. 261].

Безумовно, дана класифікація не є вичерпною, але при цьому слід зазначити, що різні види інновацій тісно взаємопов'язані між собою. Класифікація дає фахівцям базу для виявлення максимальної кількості способів реалізації інновацій, таким чином, створюючи варіантність вибору рішень.

Вибір способу і напрямки інноваційної діяльності підприємства залежать від ресурсного та науково-технічного потенціалу підприємства, вимог ринку, стадій життєвого циклу техніки і технології, особливостей галузевої приналежності. При проектуванні, розробці та впровадженні інновацій слід визначити необхідні витрати для їх реалізації, можливі джерела фінансування, оцінити економічну ефективність від впровадження інновацій, порівняти ефективність різних інновацій шляхом порівняння доходів і витрат.

Таким чином, інновація означає зміни в економіці, промисловості, суспільстві, в поведінці покупців, виробників, працівників. Тому вона завжди повинна орієнтуватися на ринок, керуватися його потребами. Для здійснення підприємством інноваційної діяльності вона повинна мати таку структуру і спрямованість, які сприяли б створенню атмосфери підприємництва, атмосфери сприйняття нових сприятливих можливостей.

Інноваційна діяльність є надважливою для підприємства, оскільки в сучасних умовах успішна діяльність підприємств, підвищення їх конкурентоспроможності неможливі без змін у структурі управління, технології виробництва, маркетинговій політиці підприємства, у всьому тому, що робить підприємство конкурентоспроможним в сучасних умовах.

Погоджуємося з думкою Альошина С.Ю., що основним рушійним чинником діяльності кожного підприємства за умов конкуренції є його інноваційний розвиток, а одним з головних показників сприйнятливості підприємства до нововведень є його інноваційний потенціал [2, с.304].

Оцінюючи вплив економічної кризи на інноваційну діяльність вітчизняних підприємств, слід зазначити, що економічна криза може бути як джерелом загроз, так і джерелом нових можливостей у розвитку національної економіки. Стосовно виникнення нових можливостей криза дозволяє використовувати шанс на проведення ефективної глобальної політики, для поліпшення стабільності фінансової системи і стимулювання економічного зростання. При цьому важливе значення має міжнародне співробітництво із забезпечення зміцнення стабільності й прозорості фінансової системи, створення фондів, що гарантують допомогу країнам, що розвиваються, страхування боргів їх компаній і переоцінка важливості суспільної політики й регуляційних заходів.

Залучення іноземних інвестицій в українську економіку, що є однією з необхідних умов виходу країни з економічної кризи, вимагає значних нормотворчих і організаційних зусиль як від українських державної й регіональної влад, так і від окремих підприємств і фінансових інститутів [17, с. 3].

Загалом ці зусилля повинні бути спрямовані, по-перше, на поліпшення загального інвестиційного клімату України, стабілізацію економічної та правової ситуації, особливо, у частині захисту прав власності, і створення ефективного економічного законодавства; по-друге, на організацію ефективного національного ринку капіталів, що забезпечує повноцінний зв'язок ринку цінних паперів з реальним сектором економіки.

За умов перманентної кризи здатність країни створювати і використовувати нові технології розглядається як головний фактор, що визначає перспективи процвітання нації. При цьому головну ставку слід робити на розвиток прогресивних технологій. Тільки на цьому шляху можна модернізувати технологічну базу, налагодити виробництво конкурентоспроможних товарів і вийти на траєкторію стійкого економічного зростання. Для розвитку інноваційного бізнесу в Україні необхідно, перш за все, змінити ставлення суспільства до об'єктів інтелектуальної власності. Вважаємо, що провідна роль у цьому повинна належати державі.

Світова практика свідчить, що основними завданнями державного управління інтелектуальною власністю є реалізація науково-технічних розробок в масовому виробництві, гармонізація відносин між державою, бізнесом і наукою в інтересах розвитку високих технологій, стимулювання комерційного використання результатів НДДКР, отриманих за рахунок коштів державного бюджету [2, с. 308].

Стратегічною метою державної політики у сфері інтелектуальної власності має стати реалізація наявних можливостей, створення механізмів, що забезпечують підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

На сьогодні однією з найважливіших проблем, пов'язаних з використанням інтелектуальної власності, є тіньовий експорт технологій. За оцінками, він досягає 50-60% всього експорту інтелектуальної власності. З урахуванням того, що зростання числа нових розробок в умовах перманентної кризи національної економіки було вкрай незначним, виникає небезпека вичерпання національного резерву комерційно привабливих інновацій. Недостатність фінансування нових розробок, складнощі, пов'язані з освоєнням їх виробництва, відсутність професійних менеджерів становлять основні причини, природним результатом яких став вивіз вітчизняних інновацій. Багато компаній, що займаються розробкою нових технологій, віддають перевагу закордонному патентуванню і наданню ліцензій іноземним компаніям. У цьому випадку вони отримують 7-10% прибутку, який можна було б отримати у разі впровадження інноваційних рішень у виробництві [3, с.109].

Як правило, патентування за кордоном відбувається з порушеннями патентного законодавства України. Тематичне охоплення патентування вітчизняних розробок за кордоном надзвичайно велике. Особливе занепокоєння викликає той факт, що закордонне патентування вітчизняних розробок відбувається в таких найважливіших сферах, як електроенергетика, медицина, волоконно-оптична і лазерна техніка. Внаслідок закордонного патентування вітчизняна економіка позбувається переважної частини можливого прибутку, який отримують ті країни, де існують ефективні економічні та правові механізми реалізації нових технологій.

Попри існуючі проблеми, у сфері інтелектуальної власності помітні й певні позитивні зрушення. З'явилися і швидко розвиваються наукові комплекси великих промислових корпорацій, в тому числі приватних компаній, що забезпечують формування сучасних контурів інфраструктури наукового ринку. Усвідомивши, що знання і ноу-хау є важливими конкурентними перевагами, найбільші вітчизняні компанії приступили до формування мережі своїх наукових центрів. У цих центрах створюються відділи, що займаються аналізом сучасних технологічних рішень і пошуком перспективних ідей. Свої наукові інтереси, як правило, підприємства не афішують, бо ноу-хау є конкурентними перевагами не тільки на внутрішньому, а й на світовому ринку. Але наразі вітчизняні підприємства цікавляться переважно прикладними дослідженнями і вважають за краще інвестувати у короткострокові проекти, які окупляться через 2-3 роки [9, с. 67].

Україна має достатній науково-технічний потенціал для розробки нових проривних технологій, які будуть визначати основні напрямки розвитку цивілізації. У сфері біотехнологій ведуться дослідження методів управління спадковістю, у сфері інформатизації розроблений принципово новий носій інформації – тривимірна оптико-електронна пам'ять, а нейрокомп'ютери, що створюються в даний час, у перспективі можуть кардинально змінити всю сучасну інформаційну структуру.

Розвиток цих та інших високотехнологічних напрямків допоможе Україні підвищити конкурентоспроможність і зміцнити свої позиції на світовому ринку. Наявність науково-технічного потенціалу, власних наукових шкіл, відносно дешевих висококваліфікованих трудових ресурсів створює передумови для подолання кризи в сучасних умовах розвитку суспільства.

Висновки. Таким чином, вихід національної економіки з умов перманентної кризи та забезпечення подальшого сталого розвитку переважно пов'язані зі становленням вітчизняного підприємництва, яке дозволяє забезпечити повніше використання підприємницького потенціалу на новій основі – на основі інноваційної діяльності. Варто зазначити, що за умов економічної кризи успішне функціонування вітчизняних підприємств значною мірою обумовлене ефективною роботою інноваційного механізму їх розвитку, а також ефективністю нововведень, які ними реалізовані. З метою активізації інноваційної діяльності в сфері вітчизняного підприємництва повинна бути вироблена нова інноваційна політика, яка становить сукупність принципів і заходів, що забезпечують створення сприятливого інноваційного клімату в Україні, необхідного для успішного інвестування в українську економіку. Така інноваційна політика повинна об'єднувати загальними завданнями науку, техніку, виробництво, споживання, фінансову систему, освіту і повинна бути орієнтованою на використання інтелектуальних ресурсів, розвиток високотехнологічних виробництв і пріоритети економіки.

Список використаних джерел

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 36, ст.266.
2. Альошин С. Ю. Науково-методичні підходи до оцінки стану інноваційного розвитку промислового підприємства / С. Ю. Альошин // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2014. – № 46. – С. 303–309.
3. Балан О. С. Підприємницькі інформаційні системи як інструмент активізації підприємницької діяльності / О. С. Балан, О. М. Русева // XVI Всеукраїнська науково-методична конференція «Проблеми економічної кібернетики». Одеса, 14–16 вересня 2013 р. – Секція: Інформаційні системи і технології в економіці – проблеми впровадження та використання, том I. – С. 105-110.
4. Баландина О. А. Новый взгляд на методы оценки эффективности инновационного развития предприятия с учетом экологического аспекта / О. А. Баландина // Актуальные проблемы экономики и права. – 2014. – № 4. – С. 109–114.
5. Безус А. М. Фактори впливу на формування та реалізацію інноваційної стратегії підприємства / А. М. Безус, П. І. Безус // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка. – 2014. – Вип. 1. – С. 61–69.
6. Березнев С. В. Инновационное инвестирование в экономике и некоторые подходы к оценке эффективности инновационных вложений / С. В. Березнев, М. А. Барышев, М. К. Куманеева // Экономика и предпринимательство. – 2014. – № 11. – Ч. 2. – С. 635–639.
7. Бондаренко С. А. Сучасні принципи формування механізму інноваційного розвитку промислового підприємства / С. А. Бондаренко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2015. – № 1. – Вип. 56. – С. 129–136.
8. Єгоров І. Гармонізація системи показників науково-технічного та інноваційного розвитку України із стандартами ОЕСР / І. Єгоров, С. Черненко // Проблеми науки. – 2014. – № 11–12. – С. 3–7.
9. Селіванова Н. М. Управління розвитком інноваційно-активного промислового підприємства на засадах контролінгу: нові реалії та завдання : монографія / Н. М. Селіванова, С. В. Філіппова. – Одеса : вид-во «ВМВ», 2014. – 181 с.
10. Сидорчук І. П. Сутність, структура та особливості оцінювання інноваційного потенціалу промислового підприємства / І. П. Сидорчук // Науковий журнал «Економіка і регіон» Полт. НТУ. – 2014. – № 2. – Вип. 45. – С. 97–101.
11. Сидорчук І. П. Основні аспекти формування стратегії інноваційного розвитку промислового підприємства в контексті інтенсифікації інноваційних процесів / І. П. Сидорчук // Інноваційна стратегія і тактика фінансово-економічного розвитку суб'єктів національного господарства : матеріали Міжнародної

науково-практичної конференції (м. Чернівці, 19–20 грудня 2014 року). – Чернівці : Видавничий дім «Гельветика», 2014. – Ч. 2. – С. 69–71.

12. Тимошук М. П. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності / М. П. Тимошук, П. В. Тимошук // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.12. – С. 260-265.

13. Шевченко Ю. В. Проблеми інвестування інновацій в підприємстві на стадії кризи / Ю. В. Шевченко, Т. В. Сіващенко // Молодий вчений. – 2014. – № 9. – С. 69–71.

14. Шовкун І. Інституційне підґрунтя інноваційного розвитку: міжнародний досвід та уроки для транзитивних економік / І. Шовкун // Економічна теорія. — № 3. – С. 60–74.

15. Шульгіна Л. М. Інноваційний розвиток підприємств: формування стратегій : монографія / Л. М. Шульгіна, В. В. Юхименко. – Нац. техн. ун-т України «КПІ». – К. : Univest PrePress, 2015. – 212 с.

16. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / Йозеф А. Шумпетер ; пер. з англ. Василя Старка. - Вид. 2-ге, допов. - Київ : Києво-Могилянська академія, 2014. - 243 с.

17. James K. C., Wen-Hong, Stacy F. L., Leo Y. T. Evaluating Global Technology Transfer Research Performance [Text] / K. C. James, Wen-Hong, F. L. Stacy, Y. T. Leo // Department of Business Administration, China // IEEE. – 2010. – vol. 2. – P. 1-6.

References

1. Pro innovatsijnu diial'nist' : Zakon Ukrainy vid 04.07.2002 № 40-IV [On Innovation Activity: Law of Ukraine of 04.07.2002 № 40-IV]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BVR)], no. 36 (2002), Article 266.

2. Al'oshyn S.Yu. Naukovo-metodychni pidkhody do otsinky stanu innovatsijnogo rozvytku promysloвого pidpryemstva [Scientific and methodical approaches to the assessment of the state of innovation development of an industrial enterprise]. Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti [Bulletin of the Economy of Transport and Industry], no. 3 (2014), pp. 303-309.

3. Balan O.S., Rusieva O.M. Pidpryemnyts'ki informatsijni systemy iak instrument aktyvizatsii pidpryemnyts'koi diial'nosti [Business Information Systems as an Instrument for Enhancing Business Activity]. XVI Vseukrains'ka naukovo-metodychna konferentsiia «Problemy ekonomichnoi kibernetiky». Odesa, 14–16 veresnia 2013 r. – Sektsiia: Informatsijni systemy i tekhnologii v ekonomitsi – problemy vprovadzhennia ta vykorystannia [XVI All-Ukrainian Scientific-Methodical Conference «Problems of Economic Cybernetics». Odessa, September 14-16, 2013 - Section: Information Systems and Technologies in Economics - Problems of Implementation and Use], part 1, pp. 105-110.

4. Balandyna O.A. Novyj vzghliad na metody otsenky efektyvnosti ynnovatsyonnoho razvytyia predpryiatyia s uchetom ekolohycheskoho aspektu [A new view on methods of evaluating the efficiency of innovative development of an enterprise taking into account the environmental aspect]. Aktual'nye problemy ekonomiky y prava [Actual problems of economics and law], no. 4 (2014), pp. 109-114.

5. Bezus A.M., Bezus P.I. Faktory vplyvu na formuvannia ta realizatsiiu innovatsijnoi stratehii pidpryemstva [Factors of Influence on the Formation and Implementation of the Innovation Strategy of the Enterprise]. Naukovyj visnyk Akademii munitsypal'noho upravlinnia. Serii : Ekonomika [Scientific Bulletin of the Academy of Municipal Management. Series: Economics], Issue 1 (2014), pp. 61-69.

6. Bereznev S.V., Baryshev M.A. and Kumanieva M.K. Ynnovatsyonnoe ynvestyrovanye v ekonomyke y nekotorye podkhody k otsenke efektyvnosti ynnovatsyonnykh vlozhenyj [Innovative investment in the economy and some approaches to the assessment of the efficiency of innovative investments]. Ekonomyka i predprynymatel'stvo [Economics and Entrepreneurship], no. 11 (2014), Part 2, pp. 635-639.

7. Bondarenko S.A. Suchasni pryntsyipy formuvannia mekhanizmu innovatsijnogo rozvytku promysloвого pidpryemstva [Modern principles of formation of the mechanism of innovative development of an industrial enterprise]. Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzen' [Bulletin of social and economic research], no.1 (2015), vol. 56, pp. 129– 136.

8. Yehorov I., Chernenko S. Harmonizatsiia systemy pokaznykiv naukovo-tekhnichnoho ta innovatsijnogo rozvytku Ukrainy iz standartamy OESR [Harmonization of the system of indicators of scientific and technical and innovation development of Ukraine with the standards of the OECD]. Problemy nauky [Problems of science], no. 11-12 (2014), pp. 3-7.

9. Selivanova N.M., Filyppova S.V. Upravlinnia rozvytkom innovatsijno-aktyvnoho promysloвого pidpryemstva na zasadakh kontrolinhu: novi realii ta zavdannia [Management of development of innovative-active industrial enterprise on the basis of controlling: new realities and tasks]. Odesa: «VMV», 2014. 181 p.

10. Sydorhuk I.P. Sutnist', struktura ta osoblyvosti otsiniuvannia innovatsijnogo potentsialu promysloвого pidpryemstva [Essence, structure and features of evaluation of innovative potential of industrial enterprise]. Naukovyj zhurnal «Ekonomika i rehion» Polt. NTU [Scientific journal «Economics and region» Polt. NTU, no.2 (2014) vol. 45, pp. 97–101.

11. Sydorhuk I.P. Osnovni aspekty formuvannia stratehii innovatsijnogo rozvytku promysloвого pidpryemstva v konteksti intensyfikatsii innovatsijnykh protsesiv [The main aspects of the formation of the strategy of innovative development of the industrial enterprise in the context of intensification of innovation processes]. Innovatsijna stratehiia i taktyka finansovo-ekonomichnoho rozvytku sub'ektiv natsional'noho hospodarstva : materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Chernivtsi, 19–20 hrudnia 2014 roku) [Innovation strategy and tactics of financial and economic development of the subjects of national economy: materials of the International

scientific and practical conference (Chernivtsi, December 19-20, 2014)]. – Chernivtsi : Publishing House «Helvetica», 2014, part 2, pp. 69-71.

12. Tymoschuk M.P., Tymoschuk P.V. *Informatsijne zabezpechennia innovatsijnoi diial'nosti [Information support of innovation activity]. Naukovyj visnyk Ukrainy NLTU [Scientific bulletin of UNFU of Ukraine], vol. 20.12 (2010), pp. 260-265.*

13. Shevchenko Yu.V., Sivashenko T.V. *Problemy investuvannia innovatsij v pidpriemstvi na stadii kryzy [Problems of Investing Innovations in the Enterprise at the Stage of Crisis]. Molodyj vchenyj [Young Scientist], no. 9 (2014), pp. 69-71.*

14. Shovkun I. *Instytutsijne pidgruntia innovatsijnogo rozvytku: mizhnarodnyj dosvid ta uroky dlia tranzytyvnykh ekonomik [The Institutional Framework for Innovation Development: International Experience and Lessons for Transitional Economies]. Ekonomichna teoriia [Economic Theory], no.3 (2005), pp. 60-74.*

15. Shul'hina L.M., Yukhymenko L.M. *Innovatsijnyj rozvytok pidpriemstv: formuvannia stratehij [Innovative development of enterprises: formation of strategies]. K.: Uninvest PrePress, 2015. 212 p.*

16. Shumpeter Joseph A. *Teoriia ekonomichnoho rozvytku. Doslidzhennia prybutkiv, kapitalu, kredytu, vidotka ta ekonomichnoho tsykladu [The theory of economic development. Profit, capital, credit, interest and economic cycle research]. Kyiv: Kyiv-Mohyla Academy, 2014. 243 p.*

17. James K. S., Wen-Hong, Stasy F. L. and Leo Y. T. *Evaluating Global Teshnology Transfer Research Performanse. Department of Business Administration, China. IEEE, vol. 2 (2010), pp. 1-6.*

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Романишин Володимир Орестович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Свідерська Інна Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

03142, м. Київ, проспект Палладіна, буд. 22, кв. 190

e-mail: rvolodymyr@ukr.net

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Романишин Владимир Орестович, кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры корпоративных финансов и контроллинга

Свидерская Инна Николаевна, кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры корпоративных финансов и контроллинга

ГБУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана»

03142, г. Киев, проспект Палладина, д. 22, кв. 190

e-mail: rvolodymyr@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHORS

Romanyshyn Volodymyr, PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Department of Corporate Finance and Controlling

Sviderska Inna, PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Department of Corporate Finance and Controlling

Kyiv National Economics University named after Vadym Hetman

03142, Ukraine, Kyiv, Prospect Palladina, house 22, apartment 190

e-mail: rvolodymyr@ukr.net

УДК 334.027: 37.07

DOI: 10.5281/zenodo.1220611

РОЛЬ БРЕНДУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ У ФОРМУВАННІ БРЕНД-ОРІЄНТОВАНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Студінська Г.Я.

Простежено формування піраміди бренд-особистостей вищого навчального закладу та умови її стійкості. Визначено суть феномену та складові бренду особистості Т. М. Боголіб. Досліджується вплив бренд-персони на формування бренду вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди». Розглядається роль бренду у просуванні науки через проведення бренд-подій. Обґрунтовується необхідність підвищення ролі освітніх закладів у формуванні бренд-орієнтованої національної економіки.

Предметом дослідження є теоретичні та методологічні засади бренд-особистості, бренду освітнього закладу, бренд-події у формуванні бренд-орієнтованої національної економіки.

Мета роботи полягає в обґрунтуванні впливу окремих форм бренду (особистості, організації, події) на формування бренд-орієнтованої національної економіки.